

ב. כתבו התוס' ועוד ראשונים שגם לדעת המתירים, אין להנות מהתערובת כולה כאחת, שהרי נהנה ודאי ממה שפרש מהתערובת ואין כאן אלא ספק אחד.

ג. דבר חשוב שנתערב, הסיק רב נחמן שאין לבטל החשיבות לכתחילה, כגון לפתוח חביות, אבל אם נתבטלה החשיבות מאליה – מותר. ובתרומה, נוטל מן החבית כדי דימוע (= אחד ממאה) ושותה.

עבר וביטל את החשיבות – נחלקו תנאים בדבר; יש אוסרים אפילו ביטל בשוגג משום קנס שוגג אטו מזיד, ויש מתירים אפילו ביטל במזיד, ויש אוסרים במזיד ומתירים בשוגג (תוספתא תרומות ה; גטין נד: ירושלמי ערלה ג, ו). וכן הלכה (רמב"ם מאכ"א טז; יו"ד ק).

אפילו בטלה החשיבות של רוב הפריטים שבתערובת – לא הותרו אלא אותם חלקים שבטלה חשיבותם, ואין תולים שהאיסור נמצא ברוב שנתבטל חשיבותו.

א. יש מי שסובר שלדעת רב (הנ"ל בסעיף א), אם בטל חשיבותו של אחד מהם – הכל מותר. ואין כן דעת שאר פוסקים. וי"א שכשרוב הפריטים נתבטלו מחשיבותם, לרב יהודה בשם רב הכל מותר (ע' שטמ"ק אות יא). ואולם הלכה שבכל אופן אין מותר אלא מה שנתבטלה חשיבותו. ב. יש מן האחרונים (ט"ז ועוד) שדנו בכגון שנתערבו שתי חתיכות ובטלה חשיבותה של חתיכה אחת בלבד – שאפשר שאין להתיר כיון שעדיין קיים איסור חשוב בתערובת, והרי אנו דנים את התערובת כמחצה איסור. ויש שדחו דין זה (פר"ח ועוד). ע' בשער"י ג, יב.

דף עה

קטז. א. זבחים שנתערבו אלו באלו – האם יש חילוק בדינה של התערובת, בין זבחים הטעונים סמיכה ובין אלו שאינם טעונים סמיכה?

ב. זבחים מאותו המין שנתערבו זה בזה ומקריבם, כמה מתנות דם הוא נותן? מה הדין לכתחילה ובדיעבד?
ג. דם של כמה זבחים ממין אחד, שנבלל בכלי אחד – כמה מתנות יש ליתן ממנו על המזבח?
ד. האם אפשרית במציאות תערובת זבחים של חטאת ואשם; חטאת ועולה; עולה ושלמים; אשם ושלמים; אשם ופסח?

א. זבחים הטעונים סמיכה שנתערבו במינם, היות ואין ידוע מי בעליהם לסמוך עליהם – אינם נקריבים, אלא ירעו עד שיסתאבו ויקחו בדמיהם זבחים אחרים, ויקריב כל אחד את קרבנו עם סמיכה. בדיעבד שהקריבם כך, נראה שכשרות אפילו למ"ד בע"ח נדחים (חזו"א קמא לד, ה).
ואולם זבחים שאינם טעונים סמיכה, כמו קרבן הנשים, קרבנות ציבור, העופות, הבכור ומעשר בהמה – מקריבים אותם לשם מי שהם.

ב-ג. זבחים שנתערבו זה בזה כשהם חיים, או גם לאחר שחיתתם אלא שדמם לא נתערב בכלי אחד – נותן מדמו של כל זבח זבח כמספר מתנות הראוי לו. ואם נתן מתנה אחת מכל כלי וכלי – יצא. (ולבית שמאי (לז) בחטאת – שתי מתנות לכל הפחות. ובחטאות פנימיות ארבע מתנות מעכבות לדברי הכל).
נתערב דמם בכלי אחד; לכתחילה נותן כאילו היה זה קרבן אחד, כמספר המתנות הראויות לו. בדיעבד נתן מתנה אחת (ולב"ש בחטאת חיצונית שתיים) – כיפר. רבי אומר: אם אין במתנה כדי שיעור דם לכל אחד מן הזבחים (בכדי שייראה הדם בשתי רוחותיה של הקרן) – פסול.

ד. חטאת ואשם – אין שייכות בהם תערובת, שזו נקבה וזה זכר. ואפילו שעיר-חטאת של נשיא שהוא זכר, הלא אין לשעיר צמר אלא שער, ומובדל במראיתו מן האשם שהוא מין כבשים. בשאר כל הזבחים שייכות תערובת: עולה וחטאת – בשעיר נשיא שהוא זכר, והלא עולה יכולה לבוא מן הכבשים ומן העזים. עולה ושלמים – שניהם זכרים (והשלמים – גם נקבה), מן הבקר או מן הצאן בכבשים או בעזים. וכן אשם ושלמים – שניהם זכרים ובצאן. אשם ופסח גם כן יכולים להתערב, אעפ"י שהפסח בא בן שנה והאשם בן שנתים – הלא יש אשם נזיר ואשם מצורע שהם באים בני שנה. ועוד, יש בן שנה שנראה כבן שנתים, ולהפך.

ק"ז. א. תמורת בכור, האם דינה כבכור עצמו לענין אכילת גדות, אפשרות פדיון, שקילה במשקולת? ב. מדוע אין שוקלים בכור בעל מום במשקולת ובאטליז כשרוצים למכרו, והאם יש אופן שמותר הדבר? א. תמורת הבכור – כבכור; אינו נאכל לנידות לב"ש, אין לה פדיון (לחול קדושה על המעות כשפדאה. עתוס'), ואינה נשקלת בליטרא כדרך שקצבים מוכרים בשר חולין. [תמורת בכור אינה קריבה ולא ניתנת לכהן אלא נאכלת במומה לבעלים. (עפ"י תמורה כא ולעיל לז)].

ב. אין שוקלים בכור ומעשר בהמה בליטרא ואין שוקלים ומוכרים אותם באטליז, משום ביוון. ושונים משאר פסולי-המוקדשין שמותר לעשות כן, כיון שעל ידי כך דמיהם עולים, והרי בדמיהם מביאים קרבן יותר מובהר, אבל בכור בע"מ שדמיו להדיט ולא לקרבן – אין התר לזלול בו. כתב רש"י (בד"ה ופרכינן) שהוא איסור דרבנן (וכ"ה בהל' בכורות להרמב"ן פ"ה וברא"ש שם; ספר החינוך שסג. וע' מנ"ח שצד, ו, שסא, ד; חזו"א בכורות כב, ד). והתוס' (כאן ובכורות כא: לא.) נקטו עפ"י הגמרא במק"א שהוא דין תורה (וע' קהלת יעקב תוספת דרבנן רסה שהוכיח כן מרש"י ב"ק יג. ותמורה יג:), והקשו ממשמעות הסוגיא.

ואפילו אם על ידי מכירת הבכור בליטרא יהא ריוח לקרבן אחר, כגון שנתערב קרבן אחר עם הבכור, ועומדים לרעיה ולמכירה – אין התר לזלול בבכור לצורך זבח אחר. והסיק רב אמי שגם אם התפיס בכור לבדק הבית – אין שוקלים אותו בליטרא כדי להוסיף דמיו להקדש, הגם שהריוח בא לאותו גוף, לקדושת בדק הבית אשר בו – כלום הקנה הכהן לבדק הבית אלא מה שקנוי לו, והואיל ואצלו אין יכול לשקול בליטרא, כמו כן אין יכול להקנות להקדש עודף הדמים שיריוח ע"י שקילה מדויקת בליטרא כדרך הקצבים.

דפים עה – עו

ק"ח. מהי השאלה האם מביאין קדשים לבית הפסול' אם לאו, ומהם חילוקי הדינים של האופנים השונים? נחלקו חכמים ורבי שמעון במשנתנו אודות אשם שנתערב בשלמים, האם יישחטו ויאכלו כחמור שבהם הגם שממעט בכך את זמן אכילת השלמים (ר' שמעון), או שמא כיון שממעט באכילתם יש לחוש שמא יתותרו ויבואו לידי פסול, הלכך עדיף לרעותם עד שיסתאבו, ויפדו (חכמים). ואולם כאשר אין תקנה אחרת, כגון בתערובת חתיכות בחתיכות – הכל מודים שיאכלו כחמור שבהם, כפי הזמן הקצר. [כמו כן נחלקו בפסח שנתערב בבכור או במעשר, שזה אכילתו עד חצות ואלו לשני ימים (ע' פסחים צח:)].